

Мої потреби і бажання

Як ви справилися із завданням?

Що ж ми дізналися про власне ім'я?

Обговорюємо

Уявіть, що ви купили акваріумну рибку та принесли додому. Подальша її доля тепер у ваших руках. Що необхідно, щоб вона жила у вас? Без чого її існування неможливе? Чи є у людей такі ж потреби, без задоволення яких, неможливе їхнє життя?

Завдання Ознайомтеся з фрагментами життєвих історій ваших однолітків. Спробуйте з'ясувати, чим вони схожі між собою. Що спільного між інтересами авторів цих нарисів?

Холодного, похмурого, дощового ранку на березі річки з'явився маленький дев'ятирічний хлопчик. Він був один і сидів біля в'язанки зрізаного хмизу. Його худеньке тіло звикло до холоду. Однак, ні на холод, ні на гуркіт річки він не звертав увагу.

Неподалік від хлопчика, на схилі, над тим місцем, де ріка омивала пагорб, ніби роззявивши пащу, виднілася чорна діра. З неї починалася глибока печера. Тут дев'ять років тому він народився. Тут здавна жили, ховаючись від холоду і тварин, його предки. Через цей отвір-пащу вони заходили й виходили, отримували повітря й світло; звідси виривався назовні дим багаття, на якому готували їжу та від якого отримували таке потрібне тепло.

Хлопчика звали Крек, що означало «птахолов». Він отримав це ім'я тому, що змалку добре лазив скелями і збирав там для усієї сім'ї пташині яйця. Участь у пташиному промислі дозволяла йому отримувати більше їжі, ніж їй мали однолітки. Їжа... Зараз він також думав про неї. Ні про що інше він думати не міг. Уже другий день усі дорослі були на полюванні. Діти залишалися вдома. Вони підтримували вогонь у багатті та чекали повернення дорослих.

(За повістю Д'Ервільї «Пригоди доісторичного хлопчика»)

У підвалі було холодно і темно. Щоб зігрітися, Андрій ще дужче підбрав під себе ноги і глибше опустил голову в отвір куртки. Він почувався самотнім і нікому не потрібним. Ще вранці, коли йшов до школи, й гадки не мав, що вечір і ніч доведеться провести на старому дивані у підвалі чужого будинку. Чому так трапилося? Хто винен?

Він знову і знов прокручував у пам'яті картину другої половини дня. Двері квартири відкрив тато. Суворий погляд батька засвідчив те, що він чимось невдоволений. Тато не дозволив йому зайти навіть до помешкання і зразу ж запитав: «Чому упродовж тижня ти тричі пропускав навчання в школі? Чому в класному журналі такі погані оцінки? Ти ж обіцяв мені... Додому прийдеш тоді, коли зрозумієш, як потрібно вчитися і відвідувати школу.». Після цього він закрив перед ним двері.

Андрій більше не натиснув на кнопку дзвінка. Він вирішив не повертатися додому. Тепер він буде жити сам і «доведе» всім, що обійдеться і без батьків, і без школи, і без всіх. Завтра він почне нове життя, а сьогодні... він хотів їсти і почувався забутим і самотнім.

Працюємо індивідуально

Людина може жити і діяти лише за умови, коли її основні потреби задоволені. Такі потреби ще називають основними. Подумайте, без чого не може жити людина? Продовжте речення: «В усі часи у різних народів дітям були необхідні...».

Запитання Як ви вважаєте, чи усе те, що ви хочете, є життєво необхідним?
Що з цього переліку є потребами, а що бажаннями?

Працюємо в парах

Прочитайте наведений у таблиці перелік потреб та бажань. Обговоріть у парах та визначте серед них 3, які ви вважаєте необхідними, важливими.

Спільно зробіть по 3 позначки у кожній колонці «Для мене це важливо» і «Для мене це необхідно».

Потреби та бажання	Важливо	Необхідно
Мати повагу серед людей Не голодувати Мати гарну сім'ю Дотримуватися традицій Допомагати іншим Мати владу Мати житло Бути готовим до випробувань Спілкуватися Дотримуватися порядку Жити для людей Отримати освіту Жити у безпеці, почуватися захищеним Досягати взаєморозуміння з оточуючими Досягати успіху Працювати в колективі Бути гарним другом		

На великому аркуші паперу або на дошці намалюйте відповідну таблицю та занесіть до неї те, що вибрали усі учні.

У другій половині ХХ століття представники більшості країн світу прийняли ряд міжнародних документів: «Всесвітню декларацію прав людини», «Конвенцію про права дитини» та інші, в яких проголошено та закріплено основні права людини. Ці права визнано такими, що належать кожному від народження і їх не можна порушувати. Україна у своїх законах, і, перш за все, в основному законі — Конституції, також підтвердила ці права.

■ Що каже право

Завдання. Назвіть потреби, які визначені в «Загальній декларації прав людини».

Із «Загальної декларації прав людини»

Стаття 2. Кожна людина має право на життя, на свободу і особисту недоторканність.

Стаття 25. Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи одяг, житло, медичний догляд та необхідне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї...

Як ви поясните, чому ці потреби включено до Декларації?

У сучасному світі беззаперечно визнається рівність усіх людей. Закони багатьох країн світу ґрунтуються на цьому положенні. Про це свідчить і Конституція України.

Із Конституції України

Стаття 21.

Усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах.

Стаття 24.

Громадяни мають рівні конституційні права і свободи і є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками...

Працюємо в групах

Завдання Прочитайте у групах наведені нижче фрагменти. Прокоментуйте приклади з позиції сучасних документів про права людини. Якщо ви вважаєте наведені історичні ситуації несправедливими, поясніть свою думку.

*(Із роману Г.Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома»
(США, 19 ст.)*

Зі слугами-рабами, дійсно, потрібно бути привітним, рівним, — наставляла свою доньку Марі Сен-Клер, — але ставитися до них, як до своїх рідних, як до людей, рівних нам за станом, зовсім недоречно. Якби твоя рабня-няня захворіла, невже ти поклала б її у своє ліжко?

Я б зробила це з радістю, матусю, — сказала Єва, — адже мені тоді легше було б доглядати її.

Марі прийшла у відчай від повної відсутності у доньки моральних принципів.

(Із «Руської Правди». Київська Русь. XI ст.)

«Якщо уб'ють управителя, то вбивця платить за нього 80 гривень... І за вбивство князівського розпорядника і конюха також 80 гривень...

А за вбивство сільського старости платити 12 гривень, а за селянина чи холопа — 5 гривень... »

(Із законів Ману. Індія, II–I ст. до н.е.)

«Жінка дитячого віку, молода і навіть похилого віку нічого не повинна робити за власним бажанням, навіть у власному будинку.

У дитинстві вона має перебувати під владою батька, в молодості — чоловіка, а після смерті чоловіка — під владою своїх синів; нехай жінка ніколи не користується самотійністю».

Домашнє завдання

Як ви вважаєте, чим могла б завершитися історія з Андрієм? Допишіть її. Вона може мати будь-який кінець. Однак, Андрій мав би зрозуміти, що не всі його бажання є потребами.

Наші враження

Як Ви розумієте вислів «Усі ми різні, всі ми рівні»?

СЛОВНИК

Загальна декларація прав людини — перший міжнародно-правовий документ, ухвалений у 1948 р., що проголосив основні права та свободи людини.

Закони Ману — давньоіндійський збірник настанов, який визначав поведінку індійців у різних сферах життя. Авторство цих законів приписують Ману — одному з міфічних прабатьків людини. Вважають, що ці закони були укладені близько 2 ст. до н. е. — 1 ст. н. е.

Руська правда — зведений збірник законів часів Київської Русі (1016–1054 рр.). Його автором був князь Ярослав Мудрий. Пізніше «Руську правду» доповнили сини Ярослава «Правда Ярославичів».

Конституція — основний закон держави, що визначає її устрій, виборчу систему, принципи організації і діяльності державних органів, основні права й обов'язки громадян.

Право — обов'язкові правила поведінки, які встановлюються, контролюються, змінюються державою. Право є одним із регуляторів відносин між людьми, між людьми і державою, між людьми і організаціями тощо. Якщо людина порушує правило поведінки, встановлене державою, то у таких випадках кажуть, що вона здійснила протиправний вчинок (порушила право, норму поведінки, закон тощо).